

Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2005

HIV/AIDS incidence and spread in the Czech Republic in 2005

Marie Brůčková, Marek Malý, Jana Vandasová

Souhrn • Summary

V r. 2005 došlo v ČR k 25 % nárůstu nově diagnostikovaných případů infekce HIV oproti předchozímu roku. K 31.12.05 bylo v ČR registrováno celkem 827 HIV pozitivních případů, u 196 z nich bylo diagnostikováno plně rozvinuté onemocnění AIDS, 118 z nich zemřelo.

Nejčastějším způsobem přenosu HIV v ČR je i nadále sexuální přenos (přes 80 % všech diagnostikovaných případů infekce HIV). Nejvíce exponovanou populační skupinou zůstávají v ČR muži mající sex s muži (55,6 % nově diagnostikovaných případů infekce HIV v r. 2005). Počet heterosexuálně přenášených infekcí zůstává prakticky na stejné úrovni (okolo 37 %), stejně i četnost infikovaných žen (okolo 22 %). Prevalence HIV/AIDS zůstává nadále relativně nízká (80,5 případů na milion obyvatel), nicméně jeví v posledních třech letech vzestupnou tendenci.

In 2005, the incidence of newly diagnosed HIV cases in the Czech Republic showed a 25 % increase compared to 2004. By December 31, 2005, as many as 827 HIV positive cases were recorded in the Czech Republic, of these 196 were diagnosed with fully developed AIDS that resulted in 118 deaths.

The most frequent mode of HIV transmission in the Czech Republic remains sexual transmission (more than 80 % of all HIV diagnosed cases). Men having sex with men are at highest risk of HIV transmission (55.6 % of newly diagnosed HIV cases in 2005). The percentage of heterosexually transmitted HIV cases remains stable (about 37 %) as well as the rate of HIV infected women (about 22 %). The HIV/AIDS prevalence continues to be relatively low (80.5 cases per million population) but has shown an upward trend over the last three years.

Zprávy CEM (SZÚ, Praha) 2006; 15(2): 90–93.

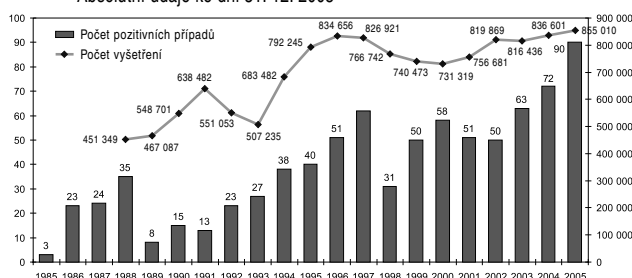
V r. 2005 bylo v ČR provedeno celkem 855 010 vyšetření na přítomnost infekce HIV.

Zachyceno bylo 90 nových případů HIV/AIDS, tj. o 18 případů více než v r. 2004, kdy bylo nově identifikováno 72 nových případů. Jedná se tedy o 25% nárůst ve srovnání s rokem předchozím (graf 1). Kumulativní (celkový) počet HIV pozitivních případů v ČR a jejich rozložení podle krajů znázorňuje v absolutních číslech kartogram, v přepočtu na milion obyvatel (relativní čísla – graf 2). Nejvyšší četnost případů vykazuje hlavní město Praha (v absolutních i relativních číslech) a kraj Karlovarský v číslech relativních. Nejméně případů HIV/AIDS v absolutních i relativních číslech vykazují kraje Pardubický a Vysočina.

Graf 1: POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ v ČR v jednotlivých letech

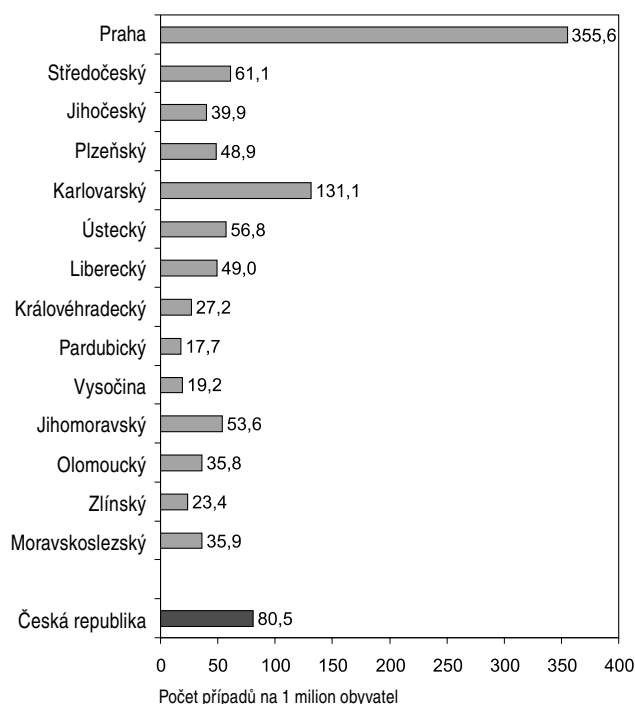
Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem.

Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2005

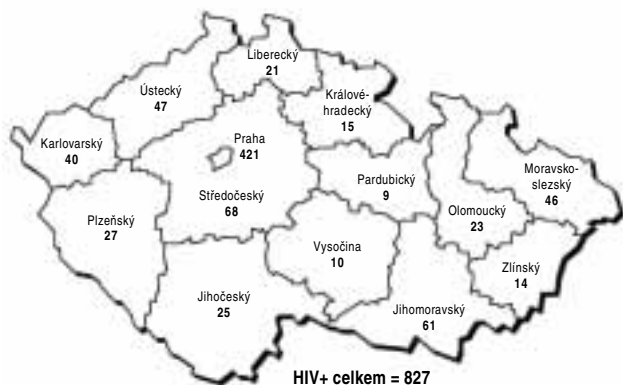
Graf 2: ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ v ČR podle kraje bydliště v době první diagnózy HIV

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem

Kartogram: HIV INFEKCE v ČR
podle kraje bydliště v době první diagnózy HIV

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
 Kumulační údaje ke dni 31. 12. 2005

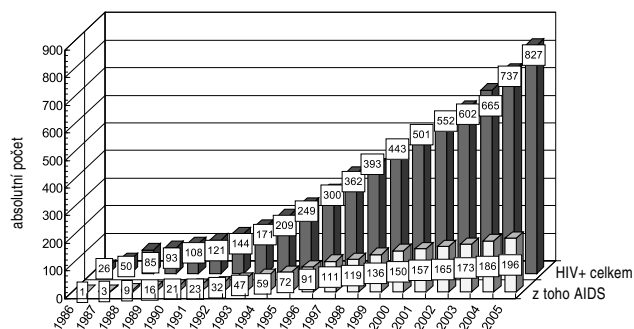

V r. 2005 bylo nově diagnostikováno **onemocnění AIDS** u 10 HIV infikovaných osob, 9 AIDS nemocných osob **zemřelo**. Z kumulativního počtu 827 HIV infikovaných osob (1985-2005) bylo u 196 z nich diagnostikováno onemocnění AIDS, 118 nemocných zemřelo (graf 3, 4).

Strmě stoupající **počet osob, žijících s s infekcí HIV**, ukazuje **graf 5**. Tento graf v podstatě dokumentuje úspěšnost antiretrovirové léčby, která je dostupnou pro všechny naše HIV pozitivní a významně prodlužuje dobu od infekce HIV k rozvoji klinických příznaků onemocnění AIDS.

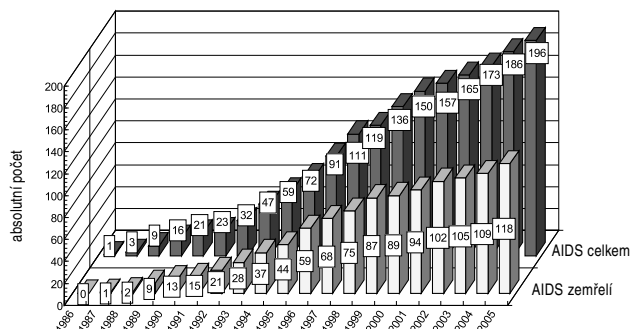
Graf 3: HIV / AIDS v ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
 Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2005

Graf 4: AIDS v ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
 Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2005

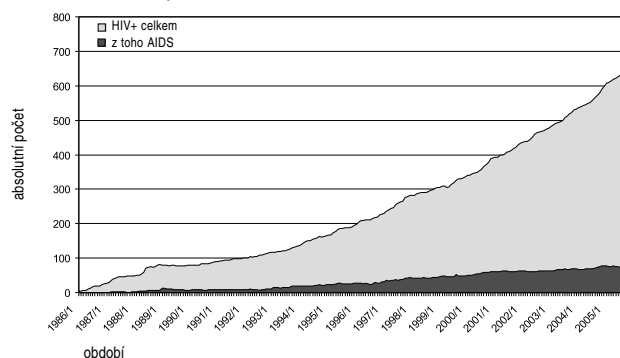

Nejčastějším způsobem přenosu infekce HIV zůstává v ČR nadále **přenos sexuálním stykem**, který byl prokázán u 84,5 % HIV infikovaných osob. K tomuto číslu je možno přičíst ještě 1,3 % případů infekce HIV u mužů, kteří měli sex s muži a navíc měli v anamnéze injekční užívání drog (**graf 6**). Sexuální styk mezi muži je pokládán v případech přenosu HIV za nadřazenou kategorii ve srovnání s možností přenosu při injekčním užívání drog.

Hlavní kategorie přenosu HIV v r. 2005 ukazuje **tab. 1**. Nejvyšší počet HIV pozitivních případů se rekrutuje z řad mužů, kteří měli sex s muži (55,6 %). Z 15 HIV pozitivních mužů vyšetřených na vlastní žádost ano-

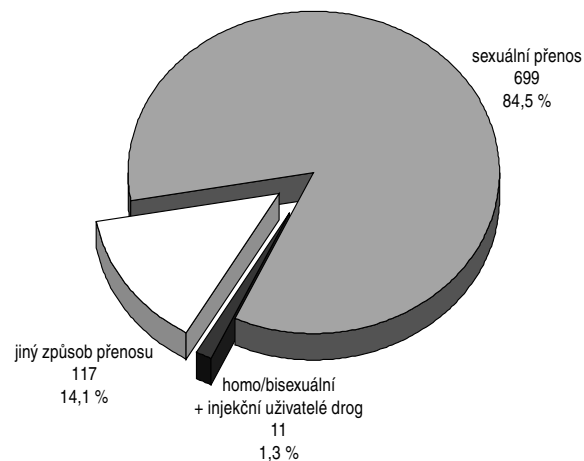
Graf 5: OSOBY ŽIJÍCÍ S HIV / AIDS v ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
 Měsíční údaje ke dni 31. 12. 2005

Graf 6: PODÍL SEXUÁLNÍHO PŘENOSU HIV v ČR

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
 Kumulační údaje ke dni 31. 12. 2005

Tabulka 1: ZPŮSOB PŘENOSU HIV

Česká republika 1. 1.-31. 12. 2005

Způsob přenosu	muži	ženy	celkem
homosexuální	50 (55,6 %)		50 (55,6 %)
heterosexuální	10 (11,1 %)	18 (20,0 %)	28 (31,1 %)
IVD	3 (3,3 %)	1 (1,1 %)	4 (4,4 %)
neurčený	7 (7,8 %)	1 (1,1 %)	8 (8,9 %)
celkem	70 (77,8 %)	20 (22,2 %)	90 (100,0 %)

nymně, udávalo 13 mužů sex s muži. Ze 17 mužů vyšetřených rovněž na vlastní žádost, ale s udáním personálních dat, bylo 12 těch, kteří udávali sex s muži. Lze usuzovat, že v populační skupině mužů majících sex s muži se infekce HIV šíří ve vysoké míře, že její příslušníci se chodí dobrovolně testovat a že řada z nich netrvá na anonymním vyšetření. Nicméně, anonymní způsob screenin- gového vyšetřování je nutno zachovat. Z celkového počtu 5 009 **anonymně vyšetřených** bylo zjištěno 15 HIV pozitivních (0,29 %), převážně mužů majících sex s muži. Z celkového počtu 9891 **neanonymních vyšetření na vlastní žádost** bylo odhaleno 17 HIV pozitivních (0,17 %). Je zřejmé, že preventivní aktivity je nutno směřovat do populační skupiny homosexuálů, jejíž ohrožení je trvale vysoké. Velmi intenzivní a záslužnou činnost v oblasti prevence a testování provádí nevládní organizace Sdružení AIDS pomoc (SAP). Tuto organizaci je nutno co nejdříve ekonomicky i morálně podporovat.

Rozdělení všech HIV pozitivních případů registrovaných v ČR k 31. 12. 05 **podle způsobu přenosu** ukazuje **graf 7**. V zastoupení jednotlivých kategorií přenosu HIV nedošlo v roce 2005 k žádnému zásadnímu posunu.

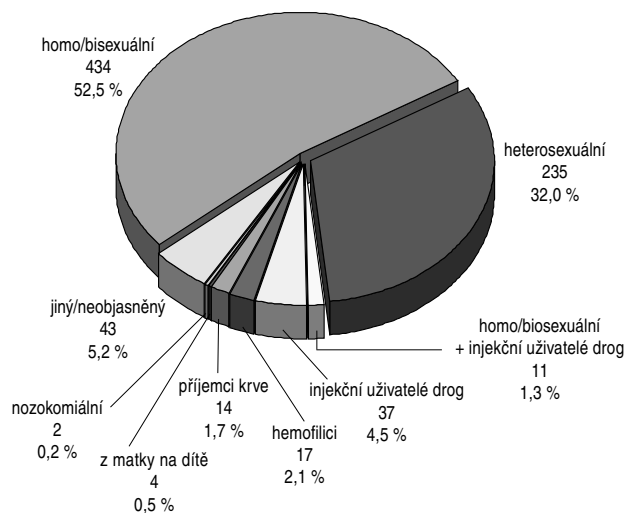
Počet nově zjišťovaných infekcí mezi **injekčními uživateli drog** zůstává na stejné úrovni (4,5 % resp. 5,9 % připočteme-li kombinovanou kategorii homosexuál a injekční uživatel drog).

Rozdělení nových případů infekce HIV **podle pohlaví** ukázalo, že v r. 2005 se ženy podílely na nově diagnostikovaných infekcích ve 22,2 %. Celkové zastoupení žen v kumulativním počtu HIV pozitivních k 31. 12. 05 činí 21,4 % (**graf 8**).

Rutiní testování gravidních žen odhalilo 3 nové případy HIV infekce (**graf 9**). V r. 2005 se narodilo HIV pozitivním ženám celkem 8 dětí, všechny císařským řezem. Matky i novorozenci dostali HIV postexpoziční profylaxi v souladu s mezinárodními pravidly. U žádného z novorozenců nebyl zatím prokázán přenos HIV, ale

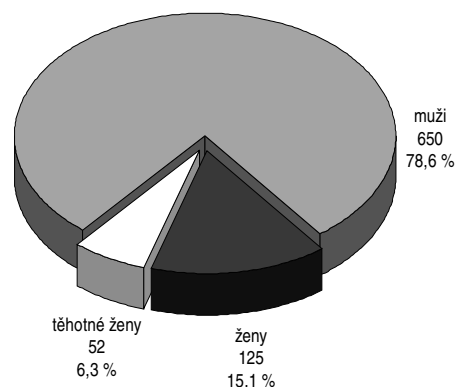
Graf 7: ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ V ČR podle způsobu přenosu

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2005

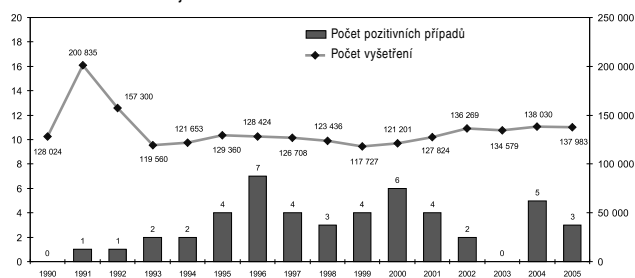
Graf 8: HIV+ v ČR podle pohlaví

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2005

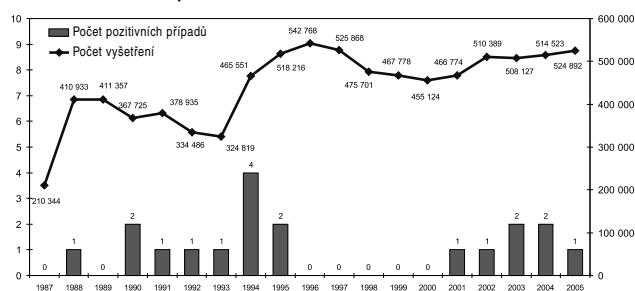
Graf 9: RUTINNÍ TESTOVÁNÍ HIV U GRAVIDNÍCH ŽEN v jednotlivých letech

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2005

Graf 10: TESTOVÁNÍ KREVŇÍCH VZORKŮ V TRANSFUZNÍ SLUŽBĚ v jednotlivých letech

Jen občané ČR a cizinci s trvalým pobytem
Absolutní údaje 1. 7. 1987–31. 12. 2005

konečný výsledek o jejich HIV negativitě bude možno uzavřít až dosáhnou věku 18 měsíců.

Při **testování krevních dárců** (darovaných krví) byl odhalen jeden nový případ HIV infekce u opakovaného krevního dárce (**graf 10**). Další 2 případy HIV positivity byly zjištěny rovněž u opakovaných krevních dárců, homosexuálních mužů. Jeden z nich byl vyšetřen v období mezi darováním krve pro neurčité klinické příznaky a druhý jako jeho sexuální partner. K přenosu HIV infekce na potenciální příjemce nemohlo dojít, neboť předchozí darované krve nebyly použity. V r. 2005 nebyl zaznamenán žádný přenos HIV po podání krevních přípravků.

Při sledování klinických příznaků v době prvního

záchyty infekce HIV bylo zjištěno, že v r. 2005 byla infekce HIV poprvé zjištěna u 5,6 % testovaných až ve stadiu klinicky plně rozvinutého onemocnění AIDS. Naopak u 16,7 % případů byla infekce HIV zjištěna ve stadiu akutní infekce, u 13,3 % ve stadiu symptomatického onemocnění tzv. non-AIDS. Nejvyšší procento záchyty (64,4 %) bylo u asymptomatických případů, zřejmě dlouhodobě infikovaných osob, označovaných jako „staré infekce“.

ZÁVĚR

Z prezentovaných výsledků vyplývá že:

- v r. 2005 došlo v ČR k 25% nárůstu nově diagnostikovaných případů infekce HIV oproti předchozímu roku (90 nových případů v r. 2005, 72 případů v r. 2004),
- prevalence HIV/AIDS zůstává nadále relativně nízká (80,5 případů na milion obyvatel) nicméně jeví vzestupnou tendenci (71,7/mil v r. 2004 a 64,4/mil. v r. 2003),
- nejčastějším způsobem přenosu HIV v ČR je nadále sexuální styk (přes 80 % všech diagnostikovaných případů infekce HIV),
- nejvíce exponovanou populační skupinou zůstávají v ČR muži, kteří mají sex s muži (55,6 % nově diagnostikovaných případů infekce HIV v r. 2005),
- počet heterosexuálně přenášených infekcí zůstává

prakticky na stejné úrovni (okolo 37 % všech zjištěných infekcí),

- výskyt infekce HIV v populaci injekčních uživatelů drog zůstává nadále na relativně nízké úrovni (nepřekračuje 6 % všech diagnostikovaných případů infekce HIV),
- počet HIV infikovaných žen zůstává prakticky na stejné úrovni (okolo 22 % všech zjištěných případů),
- v r. 2005 se narodilo 8 dětí HIV infikovaným matkám. Podle dosavadních výsledků laboratorních vyšetření k přenosu HIV z matky na dítě nedošlo,
- testování HIV na vlastní žádost, ať pod jménem (17 nových případů) či anonymní (15 nových případů) je velmi důležitou součástí boje proti šíření HIV/AIDS v ČR.

Výsledky podrobné analýzy situace v oblasti HIV/AIDS v ČR budou dále publikovány.

Pozn.: Studium epidemiologie HIV/AIDS v ČR je částečně podporováno grantem IGA MZ ČR číslo NR 7843-3.

*Marie Brůčková
Marek Malý
Jana Vandasová
NRL AIDS, SZÚ-CEM*